

**DET KONGELIGE
ARBEIDS- OG SOSIALDEPARTEMENT**

Høringsnotat

Forslag til endringer i dagpengeforskriften og
utlendingsforskriften for faglærte utlendinger som er permitterte
under covid-19-pandemien

5. mai 2020

Høringsfrist: Fredag 8. mai 2020

Innhold

1	Innledning	3
2	Rett til dagpenger for permitterte faglærte	3
2.1	Gjeldende rett – dagpenger	3
2.2	Departementets forslag – unntak fra kravet om yrkesmessig og geografisk mobilitet	4
3	Rett til fortsatt opphold i Norge i permitteringsperioden	4
3.1	Gjeldende rett – oppholdstillatelse til faglærte	4
3.2	Departementets forslag – ny § 6-11a i utlendingsforskriften	4
3.2.1	Fortsatt opphold for permitterte med faglærtillatelse – første ledd	5
3.2.2	Ny oppholdstillatelse til faglærte i permitteringsperioden – annet ledd	5
3.2.3	Særregler for familieinnvandring – tredje ledd	5
3.2.4	Særregler for permanent oppholdstillatelse – fjerde ledd	6
4	Økonomiske og administrative konsekvenser	6
5	Forslag til endringer i dagpengeforskriften	7
6	Forslag til endringer i utlendingsforskriften	7

1 Innledning

Arbeids- og sosialdepartementet sender med dette på høring forslag til midlertidige endringer i dagpengeforskriften og utlendingsforskriften for faglærte utlendinger som er permitterte under covid-19-pandemien.

Permitterte faglærte er som andre permitterte i en spesiell situasjon, der de fortsatt er i et arbeidsforhold og har plikt til å gjenoppta arbeidet når det ikke lenger er grunnlag for permittering. I motsetning til andre permitterte kan faglærte utlendinger ikke ta ethvert arbeid i permitteringsperioden på grunn av begrensningene i deres oppholdstillatelse. Permitterte faglærte fyller dermed ikke vilkårene for dagpenger, og de kan heller ikke gis fornyet oppholdstillatelse som faglært i permitteringsperioden. Norsk næringsliv trenger den spesialkompetansen som arbeidsinnvandrere innehar, og det vil kunne svekke konkurranseevnen til norske bedrifter hvis fagkompetansen forsvinner ut av landet under covid-19-pandemien. Det bør derfor legges til rette for at faglærte, som blir permitterte under pandemien, kan bli i Norge og gis tilstrekkelige midler til livsopphold.

Det foreslås ingen endringer for faglærte som mister sitt arbeid under pandemien. I henhold til utlendingsforskriften § 6-11 annet ledd kan faglærte som mister sitt arbeid, oppholde seg i Norge for å søke nytt faglært arbeid i inntil seks måneder, forutsatt at den opprinnelig oppholdstillatelse ikke utløper. Disse har ikke dagpengerrettigheter fordi de på grunn av begrensninger i oppholdstillatelsen ikke kan ta ethvert arbeid.

2 Rett til dagpenger for permitterte faglærte

2.1 Gjeldende rett – dagpenger

Når behovet for arbeidskraft bortfaller midlertidig kan arbeidsgiver under visse vilkår permittere de ansatte. Under permitteringen er arbeidstakeren fritatt fra plikten til å møte på jobb og får ikke lønn. Permitteringsordningen gir virksomheter mulighet til å beholde kompetent arbeidskraft. Samtidig kan arbeidstakere som blir permitterte på grunn av mangel på arbeid eller andre forhold som arbeidsgiver ikke kan påvirke, få delvis kompensasjon for inntektstapet gjennom dagpenger, se folketrygdloven § 4-7.

For å få rett til dagpenger under permittering må arbeidstakeren fyller de generelle vilkårene for dagpenger i folketrygdloven kapittel 4, slik som kravet til minsteinntekt og kravet til tap av arbeidsinntekt og arbeidstid. Dagpenger er en subsidiær ytelse og et av grunnvilkårene for rett til dagpenger er derfor at den permitterte må være *reell arbeidssøker* i henhold til folketrygdloven § 4-5. Med reell arbeidssøker menes personer som er arbeidsfør, tilgjengelig for arbeidsmarkedet og villig til å ta ethvert arbeid hvor som helst i Norge.

Plikten til å ta ethvert arbeid innebærer at arbeidssøkeren må være villig til å ta arbeid også innenfor yrker som vedkommende ikke er utdannet til eller har tidligere arbeidserfaring fra. Arbeidssøkeren må videre på generelt grunnlag være villig til å flytte eller skaffe midlertidig bosted der arbeid finnes eller for å delta i arbeidsmarkedstiltak.

Faglærte utlendinger med oppholdstillatelse etter utlendingsforskriften § 6-1 gis etter gjeldende regelverk ikke adgang til å søke om dagpenger fordi de ikke oppfyller de vilkårene i folketrygdloven § 4-5. Det er særlig kravet om yrkesmessig og geografisk mobilitet i § 4-5

første ledd bokstav a og b, som faglærte ikke kan oppfylle på grunn av begrensingene i oppholdstillatelsen for denne gruppen. Faglærtillatelsen er knyttet til et bestemt type arbeid, og utlendingen kan ikke ta annen type arbeid. For eksempel kan utlendinger som har fått faglærtillatelse på grunnlag av arbeid som IT-ingeniør, bare utføre arbeid som krever slik kompetanse mens de oppholder seg i Norge.

2.2 Departementets forslag – unntak fra kravet om yrkesmessig og geografisk mobilitet

Permitterte er fortsatt i et arbeidsforhold og har plikt til å gjenoppta arbeidet når det ikke lenger er grunnlag for permittering. Det stilles derfor mindre krav til mobilitet for permitterte enn for helt arbeidsledige. På grunn av covid-19-pandemien og smitteverntiltakene vil det i praksis være liten forskjell mellom permitterte utlendinger med faglærtillatelse og permitterte for øvrig. Det kan derfor være hensiktsmessig å gi utenlandske faglærte som er permitterte midlertidig rett til dagpenger slik at de sikres tilstrekkelige midler til livsopphold i permitteringsperioden og ikke trenger å forlate Norge.

Departementet foreslår derfor at det gis en midlertidig særregel i dagpengeforskriften som gjør unntak fra kravet til yrkesmessig og geografisk mobilitet for utenlandske faglærte som blir permitterte under covid-19-pandemien. Endringen åpner for at det kan gis dagpenger til utenlandske faglærte som fyller de øvrige vilkårene for ytelsen, herunder kravet til minsteinntekt som forutsetter at den faglærte har hatt en arbeidsinntekt på minst 0,75 ganger grunnbeløpet (74 893 kroner) de siste tolv månedene forut for søknaden om dagpenger (eventuelt minst 2,25 G de siste 36 månedene før søknad).

Endringen gjelder fra den vedtas og frem til 31. oktober 2020.

3 Rett til fortsatt opphold i Norge i permitteringsperioden

3.1 Gjeldende rett – oppholdstillatelse til faglærte

Faglærte utlendinger som har oppholdstillatelse etter utlendingsforskriften § 6-1, er bundet til et bestemt arbeid i Norge. Faglærte som mister sin jobb kan oppholde seg i Norge for å søke arbeid i inntil seks måneder, forutsatt at den opprinnelige tillatelsen ikke er utløpt, jf. utlendingsforskriften § 6-11. Utlendingsregelverket har ikke egne regler for faglærte som blir permitterte, og denne gruppen har i praksis blitt ansett som arbeidsledige uten rett til dagpenger. Permitterte må følgelig reise hjem hvis de ikke finner nytt arbeid eller kan få opphold på et annet grunnlag.

3.2 Departementets forslag – ny § 6-11a i utlendingsforskriften

For å hindre at nødvendig fagkompetanse forsvinner ut av landet under covid-19-pandemien, foreslår departementet at det gis en midlertidig særregel i utlendingsforskriften § 6-11a. Bestemmelsen regulerer oppholdsstatusen til permitterte faglærte fra land utenfor EØS, herunder retten til opphold, underholds kravet, adgangen til familieinnvandring og forholdet til vilkårene for permanent oppholdstillatelse. Bestemmelsen gir også regler om

oppholdsstatusen til den faglærtes familiemedlemmer i Norge.

3.2.1 Fortsatt opphold for permitterte med faglærtillatelse – første ledd

Departementet foreslår at faglærte med gyldig oppholdstillatelse etter § 6-1 kan fortsette å oppholde seg i Norge i permitteringsperioden inntil tillatelsen utløper, jf. ny § 6-11a første ledd første punktum. Det tydeliggjøres videre i første ledd annet punktum at reglene i utlendingsforskriften § 6-11 første ledd, som gir adgang til å tilbakekalle oppholdstillatelsen dersom arbeidsforholdet opphører, ikke kommer til anvendelse overfor faglærte som blir permitterte.

I tillegg fastslås det i første ledd tredje punktum at faglærte kan sikre underholdskravet i § 10-7 gjennom dagpenger fra Arbeids- og velferdsetaten som gis i henhold til folketrygdloven § 4-7. Dagpenger kan også sikre kravet til framtidig underhold i utlendingsloven § 10-8 når familiemedlemmet til den faglærte allerede har oppholdstillatelse i Norge, jf. første ledd siste punktum.

I henhold til fast forvaltningspraksis anses underholdet sikret når den faglærte har midler tilsvarende 82 prosent av lønnstrinn 19 i statens lønnsregulativ, se retningslinjen i UDI 2014-018 punkt 2.2. Underholdskravet etter § 10-7 utgjør i dag 246 246 kroner, mens underholdskravet etter § 10-8 er 88 prosent av lønnstrinn 19 som utgjør 264 264 kroner kravet i folketrygdloven. Kravet i folketrygdloven § 4-4 til minsteinntekt for å få rett til dagpenger er 0,75 ganger grunnbeløpet de siste 12 månedene som utgjør 74 893 kroner. Dette innebærer at noen faglærte som fyller vilkårene for dagpenger ikke nødvendigvis vil oppfylle underholdskravet etter utlendingsforskriften §§ 10-7 og 10-8.

3.2.2 Ny oppholdstillatelse til faglærte i permitteringsperioden – annet ledd

Departementet foreslår at faglærte kan gis ny midlertidig oppholdstillatelse i permitteringsperioden, jf. ny § 6-11a annet ledd. Oppholdstillatelsen etter annet ledd gis med de samme begrensningene som gjaldt for tillatelsen arbeidstakeren hadde forut i medhold av § 6-1. Oppholdstillatelsen kan ikke gis utover 31. oktober 2020 og skal ikke overskride arbeidsforholdets lengde, jf. reglene i utlendingsloven § 60 første ledd siste punktum. Reglene om krav om underhold ved fornyelse i § 10-20 gjelder tilsvarende for søknad om opphold etter bestemmelsen her. Faglærte som gis tillatelse etter den midlertidige bestemmelsen, kan dermed sikre kravet til underhold gjennom ytelser etter folketrygdloven, slik som dagpenger. Faglærte kan også få fortsatt opphold på samme vilkår som tidligere tillatelse inntil søknaden om oppholdstillatelse etter § 6-11a annet ledd er endelig avgjort, jf. utlendingsloven § 61 syvende ledd første punktum. Tillatelse etter ny § 6-11a annet ledd danner ikke grunnlag for permanent oppholdstillatelse eller familieinnvandring.

3.2.3 Særregler for familieinnvandring – tredje ledd

Faglærte kan ta med seg familien til Norge. Familiemedlemmer gis oppholdstillatelse etter reglene om familieinnvandring i utlendingsloven kapittel 6, og de skal forsørges av den faglærte.

Permitterte har ikke ordinær arbeidsinntekt, og departementet foreslår derfor at faglærte med midlertidig tillatelse etter § 6-11a ikke gis adgang til å hente familiemedlemmer til Norge

i permitteringsperioden. Familiemedlemmer som allerede oppholder seg i Norge derimot kan fortsette å oppholde seg i landet og kan også gis fornyet oppholdstillatelse etter reglene i utlendingsloven kapittel 6.

3.2.4 Særregler for permanent oppholdstillatelse – fjerde ledd

Utlendinger som har bodd i Norge over en viss periode har rett til å oppholde seg her på ubestemt tid. Det er et vilkår for permanent oppholdstillatelse at søkeren har hatt tre års sammenhengende opphold i Norge med midlertidige tillatelser som danner grunnlag for permanent oppholdstillatelse, og at vedkommende fortsatt fyller vilkårene for den midlertidige tillatelsen, jf. utlendingsloven § 62.

Faglærte som er permitterte, har ikke arbeidsinntekt og fyller dermed ikke vilkårene for ordinær faglærtillatelse. Departementet foreslår derfor at tiden arbeidstakere med oppholdstillatelse etter § 6-1 eller ny § 6-11a annet ledd er permitterte ikke tas med i beregningen av oppholdstiden for permanent oppholdstillatelse etter utlendingsloven § 62. Et slikt avbrekk innebærer i utgangspunkt at utlendingen må starte opptjeningen av tre års sammenhengende oppholdstid på nytt, noe departementet mener vil være urimelig overfor faglærte og deres familie. Departementet foreslår derfor at permanent oppholdstillatelse kan gis til utlending som har vært permittert under opphold som faglært etter ny § 6-11a første ledd eller har hatt tillatelse etter annet ledd, og direkte forutgående og etterfølgende opphold til sammen utgjør tre år med midlertidig oppholdstillatelse som danner grunnlag for permanent oppholdstillatelse. Tilsvarende gjelder for familiemedlemmer som har oppholdstillatelse i medhold av utlendingsloven kapittel 6, med referanseperson som nevnt i ny § 6-11a første eller annet ledd.

4 Økonomiske og administrative konsekvenser

Midlertidige endringer som gir permitterte faglærte fra land utenfor EØS adgang til å søke dagpenger i en begrenset periode vil ha budsjettmessige konsekvenser i form av økte utgifter til dagpenger. Ifølge UDI har i overkant av 12 600 personer oppholdstillatelse som faglært i Norge, men det finnes ingen tall på hvor mange av disse som faktisk oppholder seg her i dag. Verken NAV eller UDI har statistikk på hvor mange utenlandske faglærte som blir permitterte. Hvis vi legger til grunn at en like stor andel faglærte fra land utenfor EØS blir permitterte som andelen permitteringer i alt, og at også dagpengegrunnlag og gjennomsnittlig varighet er som anslaget for øvrige permitterte, kan det på svært usikkert grunnlag anslås at utgiftene til dagpenger øker med i overkant 100 mill. kroner i 2020. I den grad denne gruppen ikke så lett kan erstattes av andre, vil de bidra til økt verdiskapning gjennom sysselsetting når de er tilbake i arbeid igjen.

Endringene i dagpengereguleringene vil også ha administrative konsekvenser ved at arbeids- og velferdsetaten må håndtere nye søknader om dagpenger. Det må også gjøres enkelte tilpasninger i søknadsløsningen. Kostnader knyttet til økt saksmengde og tekniske tilpasninger i NAV skal dekkes innenfor gjeldende budsjetttrammer.

Endringene i utlendingsregelverket krever enkelte tilpasninger i utlendingsforvaltningens saksbehandlingssystemer. Eventuelle kostnader knyttet til endringene i utlendingsforskriften skal dekkes innenfor gjeldende budsjetttrammer.

Utlendinger må betale et behandlingsgebyr ved søknad om midlertidig oppholdstillatelse eller fornyelse av en slik tillatelse, jf. utlendingsforskriften § 17-10. Innføringen av en ny midlertidig oppholdstillatelse med kort varighet (mindre enn seks måneder) medfører at faglærte og deres familiemedlemmer vil måtte betale flere behandlingsgebyrer i løpet av ett og samme år.

5 Forslag til endringer i dagpengeforskriften

Departementet foreslår at det gis en ny midlertidig bestemmelse i dagpengeforskriften.

Ny § 6-10 skal lyde:

§ 6-10 Midlertidig unntak fra krav til yrkesmessig og geografisk mobilitet for faglærte utlendinger under covid-19-pandemien

Frem til og med 31. oktober 2020 gjelder ikke kravet om yrkesmessig og geografisk mobilitet i folketrygdloven § 4-5 første ledd bokstav a og b for permitterte faglærte som oppholder seg i Norge under covid-19-pandemien med oppholdstillatelse etter utlendingsforskriften § 6-1 eller § 6-11a annet ledd.

Dagpenger utbetales ikke etter at oppholdstillatelsen er utløpt, med mindre ny søknad om oppholdstillatelse er til behandling hos utlendingsmyndighetene.

6 Forslag til endringer i utlendingsforskriften

Departementet foreslår at det gis en ny midlertidig bestemmelse i utlendingsforskriften.

Ny § 6-11a skal lyde:

§ 6-11a Midlertidig bestemmelse om opphold for faglærte arbeidstakere som er permitterte under covid-19-pandemien

Arbeidstakere med tillatelse etter § 6-1 første ledd, som blir permitterte i perioden 12. mars til 31. oktober 2020, kan oppholde seg i landet inntil tillatelsen utløper. Reglene i § 6-11 første ledd kommer ikke til anvendelse. Kravet til underhold etter § 10-7 kan sikres gjennom dagpenger fra Arbeids- og velferdsetaten i henhold til folketrygdloven § 4-7. Det samme gjelder kravet til underhold etter § 10-8 når familiemedlemmet har oppholdstillatelse i Norge.

Arbeidstakere som nevnt i første ledd, kan etter søknad gis ny oppholdstillatelse i permitteringsperioden. Oppholdstillatelsen skal gis med de samme begrensningene som gjaldt for tillatelsen arbeidstakeren hadde i medhold av § 6-1. Oppholdstillatelsen kan ikke gis utover 31. oktober 2020 og skal ikke overskride arbeidsforholdets lengde. Reglene i § 10-20 om krav om underhold ved fornyelse gjelder tilsvarende for søknad om opphold etter bestemmelsen her. Oppholdstillatelsen danner ikke grunnlag for permanent oppholdstillatelse eller familieinnvandring.

Utlendinger som oppholder seg i Norge med oppholdstillatelse som familiemedlem etter reglene i loven kapittel 6, kan gis fornyet tillatelse dersom referansepersonen oppholder seg i Norge etter bestemmelsen her.

Tiden arbeidstakere med tillatelse etter annet ledd eller § 6-1 er permitterte tas ikke med i beregningen av oppholdstiden etter lovens § 62 første ledd. Permanent oppholdstillatelse kan likevel gis til en utlending som ikke fyller kravet til tre års sammenhengende oppholdstid i lovens § 62 første ledd, dersom utlendingen har vært permittert under opphold som faglært etter første ledd eller har hatt tillatelse etter annet ledd, og direkte forutgående og etterfølgende opphold til sammen utgjør tre år med midlertidig oppholdstillatelse som danner grunnlag for permanent oppholdstillatelse. Tilsvarende gjelder for familiemedlemmer som har oppholdstillatelse i medhold av utlendingsloven kapittel 6, med referanseperson som nevnt i første eller annet ledd.

Utlendingsdirektoratet kan gi nærmere retningslinjer om fremsettelse av søknad, dokumentasjon og underhold.